

Handläggare
Katarina Odén-Ryhede
Telefon: 0850823044

Till
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd
2018-10-25

Anneli Rydström
Telefon: 0850822068

Strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat - förslag till matstrategi för Stockholms stad

Yttrande till kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

I stadens budget för 2018 fick kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en matstrategi som omfattar stadens samtliga verksamheter som serverar måltider, både drivna i egen regi och av entreprenör. Strategin ska bidra till ökad folkhälsa och hållbar utveckling.

Förvaltningen är positiv till förslaget som helhet och instämmer i att helhetssyn på måltiden utifrån ett hälso- och miljöperspektiv kommer att bidra till ökad kvalitet på de måltider som serveras. Förvaltningen vill särskilt betona vikten av anpassning till de olika målgruppernas behov samt deras möjlighet till delaktighet och påverkan på måltidernas utformning.

Bakgrund

I stadens budget för 2018 gavs kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en stadsövergripande matstrategi med inriktning och vägledning för samtliga verksamheter.

Strategin ska bidra till ökad kunskap både hos stadens medarbetare och hos stadens brukare och ska bidra till bättre folkhälsa och minskad miljö- och klimatpåverkan genom de livsmedel som serveras inom stadens verksamheter. Förslaget till matstrategi har remitterats till samtliga stadsdelsnämnder samt bland annat äldrenämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och utbildningsnämnden.

Ärendets beredning

Ärendet är berett inom avdelningarna förskola, äldreomsorg och samhällsplanering. De fackliga organisationerna informeras på samverkansgrupp den 9 oktober 2018 samt i pensionärsråd den 17 oktober och rådet för funktionshinderfrågor den 18 oktober.

Ärendet

Strategin gäller stadens samtliga verksamheter och kan tillämpas oavsett om måltiderna tillagas i egen regi eller av entreprenör. För förskola, skola och äldreomsorg ska strategin konkretiseras i riktlinjer för verksamheterna. Då måltidstjänster ska upphandlas ska strategin ligga till grund för förfrågningsunderlag.

Helhetssyn

Helhetssyn på måltiden är avgörande för en god måltid av hög kvalitet och en trivsamt upplevelse. Mat som är bra för klimatet är också ofta hälsosam mat. Strategins övergripande inriktning är därför att:

- Äta mer frukt och grönt, rotfrukter, fullkorn och baljväxter
- Minska användandet av kött och mejeriprodukter
- Handla efter säsong
- I möjligaste mån välja ekologiskt producerat
- Minska på svinn i kök, servering och på tallriken
- Välja kött och fisk med omsorg, använda Världsnaturfondens guide för kött och fisk.

Livsmedelsverkets måltidsmodell ska vara utgångspunkt för det dagliga arbetet med stadens måltider. Modellen består av sex delar som tillsammans bildar helheten för måltidsupplevelsen; god, näringsriktig, hållbar, integrerad, trivsamt och säker.

God – För att må bra behövs rätt mängd näring och energi och det är därför viktigt att maten är god, lagad med omsorg och omtyckt av matgästerna. Strategin ska ge stöd och förutsättningar i arbetet med att servera måltider som är jämlika och håller en hög och jämn kvalitet i samtliga av stadens verksamheter.

Näringsriktig – Vid livsmedelsval och menyplanering av stadens måltider ska de Nordiska näringsrekommendationerna (NNR 2012) och Livsmedelsverkets riktlinjer vara utgångspunkten. Stadens verksamheter ska sträva mot Livsmedelsverkets övergripande målsättning för att främja folkhälsan; jämlik hälsa, välbefinnande och hållbar utveckling.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Hållbar – Stadens verksamheter ska göra livsmedelsval med minskad miljö- och klimatpåverkan. De måltider som serveras ska bidra till att minska utsläpp av växthusgaser och minimera matsvinn. Stadens livsmedelsavtal ska ha ett utbud som möjliggör medvetna klimat- och miljöval. Vid upphandling av livsmedel ska transportererna av livsmedel vara klimateffektiva och på sikt fossilbränslefria.

Integrerad – Måltiderna i stadens verksamheter ska stimulera till matlust. Måltiderna till de äldre ska bidra till en ökad livskvalitet och inom förskola och skola ska måltiderna vara en integrerad del av den pedagogiska verksamheten. En viktig del i strategin är kompetensutveckling för medarbetare och chefer samt att matgästerna ges möjlighet att vara delaktiga och bidra till att utveckla måltiderna.

Trivsamt – En förutsättning för matlust är att maten är god och serveras i en trygg och trivsamt måltidsmiljö som präglas av social samvaro. Verksamheterna ska uppmuntra medarbetarna till att delta i måltiderna och där det är möjligt kan matgäster delta i matlagning och andra förberedelser av måltider.

Säker – Matsäkerhet är prioriterat och lagstiftningen är en miniminivå för att servera säker mat till alla matgäster. Alla medarbetare ska ha kunskap och utbildning i livsmedelssäkerhet i förhållande till sina arbetsuppgifter och det ska vara tydligt vem som ansvarar för att lagstiftningen kring livsmedelssäkerhet efterlevs.

Genomförande, implementering och uppföljning

Den övergripande matstrategin ska brytas ner i konkreta riktlinjer för förskola, grundskola och gymnasiet och för äldreomsorg i en kostpolicy. Övriga verksamheter ska så långt som möjligt förhålla sig till de övergripande riktlinjerna.

Strategin ska integreras med stadens system för styrning och uppföljning (ILS) och ligga till grund för revideringar av aktuella styrdokument. Stadens nämnder och bolag ansvarar för att matstrategin, riktlinjer och policydokument implementeras, efterlevs och följs upp i den egna organisationen. I kommande revidering av Miljöprogrammet ska övergripande mål för stadens arbete med mat och måltider inarbetas.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Riktad kompetensutveckling ska genomföras inom stadens verksamheter. Staden ska också verka för samarbete och kunskapsutbyte mellan olika verksamheter i syfte att ta tillvara goda exempel och kunskaper som finns i staden.

Staden ska vara aktiv och främja utvecklingen av nya livsmedel och bidra till att ligga i framkant för utveckling av nya säkra livsmedelsprodukter. Genom höga krav och hög kvalitet på stadens livsmedelsupphandlingar i enlighet med strategins mål påverkar staden klimatet i positiv riktning.

För att säkerställa implementering, uppföljning, kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte inrättas ett nätverk. Nätverket ska representeras av utbildningsförvaltningen, äldreförvaltningen, serviceförvaltningen, miljöförvaltningen och stadsledningskontoret. Utbildningsförvaltningen ska ha det samordnande ansvaret.

Synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till den föreslagna strategin för god, hälsosam och klimatsmart mat. Förvaltningen instämmer också i att ett samlat grepp om de måltider som serveras i stadens verksamheter bidrar till likvärdighet och på sikt bättre folkhälsa och minskad miljöpåverkan.

För att matstrategin ska anpassas utifrån olika målgruppers specifika behov föreslås att konkreta riktlinjer ska utarbetas för de olika skolformerna samt för de äldre genom en kostpolicy.

Förvaltningen instämmer i att det är viktigt med konkreta riktlinjer samt att alla verksamheter har ett klimatperspektiv i frågan om mat och mathantering för en minskad klimat- och miljöbelastning.

Måltiden har stor betydelse för den enskildes hälsa och välbefinnande. För äldre är det till exempel extra viktigt att få i sig tillräckligt med energi och näringsämnen för att minska riskerna för undernäring. För många är också måltiden en av dagens höjdpunkter där trivsel och social samvaro är av stor betydelse. Det är därför viktigt att den mat som serveras är näringsriktig och aptitlig samt att måltidsmiljö är trivsam.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Målgrupper och verksamheter berörs på olika sätt och i olika grad av strategin. I verksamheter såsom vård- och omsorgsboende där staden har ett helhetsansvar för kosten och måltidssituationen är det därför extra angeläget med riktlinjer, rutiner och tydliga kvalitetskrav. Även för andra verksamheter som hemtjänst, servicehus och gruppboendestäder, där brukaren själv sköter eller får

hjälp med sin måltid, är en kostpolicy ett viktigt stöd för att säkerställa god kvalitet.

Förvaltningen vill särskilt understryka att en viktig utgångspunkt för alla verksamheter är individens behov, självbestämmande och delaktighet.

En grundläggande förutsättning för att staden ska nå de mål som avses med strategin är en väl planerad implementering. Förvaltningen är därför positiv till att strategin integreras i stadens system för ledning och styrning samt på sikt i ett reviderat Miljöprogram.

Ytterligare en central förutsättning för genomförandet av strategin är en hög kompetens inom stadens måltidsverksamheter. Även avseende upphandlingsförfaranden är kompetens avgörande för att kunna ställa tydliga kvalitetskrav. Förvaltningen vill särskilt betona vikten av systematisk uppföljning gällande måltidsverksamheten såväl den som drivs i egen regi som den upphandlande.

Det är också angeläget att matgästerna är delaktiga och ges möjlighet att påverka via matråd eller andra forum. Även enskilda matgästers synpunkter och klagomål samt resultat från brukarundersökningar, inspektioner och olika uppföljningar behöver tas tillvara i kvalitets- och förbättringsarbetet.

Ett utvecklingsområde utifrån klimatperspektivet är att stödja utvecklingen av mer lokalt producerad mat i Stockholm. Förvaltningen instämmer i detta och vill betona vikten av att leveranser och transporter till stadens verksamheter har så låg klimatpåverkan som möjligt. För att kunna ställa krav på klimatsmarta transporter behöver staden en långsiktig planering som möjliggör detta. Bland annat genom att säkerställa strukturer med lastning på strategiska platser utanför innerstaden som möjliggör att varuleveranser görs så effektivt som möjligt och med fordon med låg miljöpåverkan. Förvaltningen vill därför särskilt lyfta betydelsen av att företagsområdenas långsiktiga utveckling ingår i stadens översiktsplan.

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Förvaltningen ställer sig slutligen också positiv till förslaget om att ett nätverk bildas i staden för en samlad styrning för att säkerställa implementering, kontinuerlig uppföljning, kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte.

Stadsdelsdirektör

Avdelningschef

Bilagor
Remissunderlag

Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 220 00
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se
stockholm.se

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, Stadsdelsdirektör	2018-10-11
Gunilla Davidsson, Avdelningschef	2018-10-10